

EIDSVOLL
KOMMUNE

Forvaltningsplan for hjortevilt 2025 -2036

Vedtatt dato:

[00.00.00]

Revidert dato:

[00.00.00]

Vår ref.:

[Skriv her]

Virksomhet/avdeling:

[Skriv her]

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
2. Områdebeskrivelse	4
2.1 <i>Naturforhold</i>	4
2.2 <i>Grunneierforhold</i>	5
2.3 <i>Elg-, rådyr- og hjortevald</i>	5
3. Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen	6
3.1 <i>Ansvarsområder</i>	6
3.2 <i>Kontroll og rapportering</i>	8
4. Hjorteviltet i Eidsvoll - Status	9
4.1 <i>Elg</i>	9
4.1.1 <i>Sett elg</i>	10
4.1.2 <i>Sett elg i Eidsvoll</i>	11
4.1.3 <i>Produksjonen i elgbestanden</i>	13
4.2 <i>Rådyr</i>	16
4.3 <i>Hjort</i>	18
5. Mål og strategier	20
5.1 <i>Felles målsettinger og strategier for forvaltning av alle artene</i>	20
5.2 <i>Målsettinger for hver art</i>	21
5.2.1 <i>Elg</i>	21
5.2.2 <i>Rådyr</i>	22
5.2.3 <i>Hjort</i>	22
6. Bestandsplaner	23
7. Jakttidsrammer	23
8. Hjorteviltet i arealforvaltningen	24
9. Fallvilt	25
10. Beite	26
11. Handlingsplan	28
12. Viktige lover og forskrifter i hjorteviltforvaltningen	29
9.1 <i>Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)</i>	29
9.2 <i>Lov om jakt og fangst av vilt (viltloven)</i>	29
9.3 <i>Forskrift om forvaltning av hjortevilt (hjorteviltforskriften)</i>	30
9.4 <i>Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst</i>	30
9.5 <i>Andre aktuelle lover og forskrifter</i>	30

Forsidefoto: Elg (*Alces alces*). Opphav: John Linnell. Lisens [CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

1. Innledning

I «Forskrift om forvaltning av hjortevilt» er det satt krav om at kommunene skal vedta målsettinger for utviklingen av bestandene av elg, hjort og rådyr der det er åpnet for jakt på artene. I tilhørende rundskriv anbefales det at disse målsettingene bør utarbeides og vedtas gjennom kommunale planer.

Forslaget til plan er utarbeidet av kommunens administrasjon i nært samarbeid med viltnemnda. Planen skal legge føringer og være et styringsdokument for hjorteviltforvaltningen i kommunen. Den skal legges til grunn ved utarbeidelse av framtidige bestandsplaner. Dette er en plan for alle de tre viltlevende hjorteviltartene i kommunen, men hovedvekten er lagt på den i de fleste sammenhenger viktigste arten, elgen.

Det er viktig for kommunen å ha et godt og nært samarbeid og dialog med rettighetshavere, nabokommuner og overordnede myndigheter i dette arbeidet. Eidsvoll viltnemnd vedtok derfor i møte xx.xx.2024 at forslaget skulle legges ut til offentlig ettersyn og sendes på høring med høringsfrist xx.x.20xx. Forslaget til plan ble sendt direkte til aktuelle myndigheter, organisasjoner og enkeltpersoner. Det lå ute til offentlig ettersyn ved innbyggertorget i Eidsvoll rådhus, og var også tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Planen skal, med grunnlag i dagens status, gi mål og retningslinjer for forvaltningen av hjortevilt i Eidsvoll. Planen skal også synliggjøre de viktigste utfordringene knyttet til forvaltningen av disse artene.

Planen gis status som temaplan og har en varighet på 12 år.

Behovet for rullering av planen vurderes hvert 4. år.

Etter høringen av planforslaget er forvaltningsplanen vedtatt som en temaplan av kommunestyret xx.x.2025.

Planen kan leses og lastes ned fra kommunens nettside www.eidsvoll.kommune.no.

2. Områdebeskrivelse

2.1 Naturforhold

Areal og geologi

Eidsvoll kommune ligger på Øvre Romerike i Akershus, har et areal på 456 km² og 28 193 innbyggere (1.7.2024). Kommunen er en typisk innlandskommune med store jord- og skogbruksarealer. Av totalarealet er omtrent 287 km² skogsmark og ca 50 km² jordbruksområder i drift.

Veldig grovt kan vi si at terrenget i Eidsvoll domineres av to nord-sørgående høydedrag og hoveddalbunnen mellom disse. Særlig nordover mot Minnesund sørger Ninabben og Mistberget for at dalformen blir markert. Lenger sør er høydedragene lavere og dalformen blir ikke så framtrædende. Høyeste punkter i Eidsvoll er Mistberget (663 m.o.h.) og Skreikampen (698 m.o.h.). Vorma er lavest med sine 122-123 m.o.h. På østsida av Vorma går terrenget opp i noe over 500 m.o.h. helt nordøst i kommunen.

Berggrunnen i Eidsvoll kan grovt sett deles i to. Hoveddelen ble dannet i jordas urtid og tilhører det prekambriske grunnfjell. De viktigste bergartene i dette området er gneiser, granitter og gabbro. Disse bergartene gir opphav til en relativt næringsfattig jord. Vestgrensa for grunnfjellet i Eidsvoll går fra Rødvika i Hurdalssjøen, via nordenden av Netsjøen, over sørøst-hellinga i Mistberget og ut i Mjøsa ved Byrud. Vest for denne linja kommer vi inn i det såkalte Oslofeltet, et geologisk meget interessant og variert område. Bergartene i dette området varierer mye i sammensetning, og næringsinnholdet i jordsmonnet varierer tilsvarende.

Grovt sett kan vi si at kommunens viktigste løsmasseområder ligger under marin grense og fra Byrud og sørover. Foruten de to betydelige breelavsetningene ved Minnesund og Dal, er disse områdene dominert av marine avsetninger bestående av sand, silt og leire. Det alt vesentlige av dyrkajorda i Eidsvoll finner vi på disse løsmasseavsetningene.

Skogtilstand

Av kommunens 456 km² utgjør det totale skogarealet omtrent 291 km², og ca 265 km² er produktiv skog. Omtrent 28 % av skogen er av høg bonitet, 65 % av middels og 7 % av lav bonitet. Stående kubikkmasse er omtrent 2,5 millioner m³, fordelt på 86 % gran, 10 % furu og 4 % lauvskog. Hvis vi ser på hogstklassefordelingen utgjør hogstklasse I 6 %, klasse II 31 %, klasse III 19 %, klasse IV 14 % og klasse V 29 %. Tilveksten er på ca 89 000 m³ årlig, og det hugges omtrent 65 500 m³.

Skogbruksarealet utgjør over halvparten av Eidsvoll kommune. Eidsvoll er den tredje største skogbrukskommunen i Akershus etter Aurskog-Høland og Nes. Sammen med skogarealene i våre nabokommuner, danner Eidsvolls skoger et stort

sammenhengende skogområde. Det er av flere årsaker viktig å bevare disse store sammenhengende skogarealene i størst mulig grad. Det er store økonomiske interesser knyttet til bruken av disse arealene, samtidig som det også er andre brukerinteresser inne i bildet. Næringen må kunne drives på en økonomisk tilfredsstillende måte, samtidig er det viktig at skogbruket drives slik at en sikrer ivaretagelse av de ulike brukerinteressene, som for eksempel natur- og friluftslivsinteresser, og ikke minst slik at det biologiske mangfoldet i kommunen blir bevart.

2.2 Grunneierforhold

I Eidsvoll er utmarksarealene i hovedsak i privat eie. Det er omtrent 450 skogeiendommer i Eidsvoll, noe som gir et gjennomsnittlig skogareal pr. eiendom på omtrent 650 dekar. Det er imidlertid 3 store skogeiere som til sammen eier omtrent 90.000 dekar. Holdes disse utenom blir gjennomsnittsarealet på ca. 450 dekar. Det er med andre ord mange små skogeiendommer i Eidsvoll. Det er en bygdeallmenning i kommunen - Eidsvoll almenning.

2.3 Elg-, rådyr- og hjortevald

I Eidsvoll er utmarksområdene i dag fordelt på 10 ulike jaktvald når det gjelder elg, 8 for hjort og 94 når det gjelder rådyr.

Minstearealene for jakt på hjortedyr i Eidsvoll er hhv. 3 500 daa for elg, 500 daa for rådyr og 12 000 daa for hjort.

Arealet på vestsiden av Vorma hører til Øvre Romerike Elgregion (ØRE), og arealet på østsiden til Vorma-Storsjøen elgregion.

3. Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen

Det er mange ulike aktører innen viltforvaltningen. Det er et viktig skille mellom den offentlige og den privatrettslige forvaltningen. En oversikt over aktuelle aktører i dagens hjorteviltforvaltning er listet opp nedenfor.

Offentlige instanser i hjorteviltforvaltningen

- ✓ Regjering
- ✓ Landbruks- og matdepartementet
- ✓ Miljødirektoratet
- ✓ Statsforvalteren
- ✓ Fylkeskommunen
- ✓ Kommunen

Den private delen av hjorteviltforvaltningen

- ✓ Elgregioner
- ✓ Bestandsplanområder
- ✓ Vald
- ✓ Utmarkslag/grunneierlag
- ✓ Enkeltgrunneiere
- ✓ Brukerorganisasjoner (Jeger- og fiskerforening)
- ✓ Jegere

3.1 Ansvarsområder

Regjeringen er overordnet forvaltningsmyndighet også innen viltforvaltningen. Landbruks- og matdepartementet har hovedansvaret for forvaltningen av høstbare viltressurser og derfor ansvaret for politikken som ligger til grunn for forvaltningen av hjortevilt.

Miljødirektoratet/Landbruksdirektoratet utarbeider forskrifter og veiledere. Direktoratene kartlegger behovet for kunnskap, finansierer forskning og overvåkning og gir faglige råd om forvaltning av hjortevilt. Landbruksdirektoratet skal overta mange av Miljødirektoratets oppgaver fra 1.1.2025.

Fylkeskommunen har ansvaret for bestandsforvaltning av høstbare og ikke-truete viltarter. Her inngår myndighetsoppgaver samt veiledning og oppfølging ovenfor kommuner og rettighetshavere i forhold til slikt vilt. Tidligere lå det meste av dette ansvaret hos statsforvalteren. Når det gjelder hjortevilt, er statsforvalteren klageinstans i forhold til vedtak fattet av kommunen.

Kommunene har fått delegert mange oppgaver og ansvarsområder, også innenfor viltforvaltningen de siste årene. Etter at ordningen med de statlige viltnevndene opphørte i 1993, ble disse oppgavene delegert til kommunen. Kommunene velger

selv sin organiseringsform. Kommunestyret har det overordnede politiske ansvar også for viltforvaltningen i kommunen. I Eidsvoll er det viltnemnda som er delegert ansvaret for de aller fleste viltsakene som må behandles på politisk nivå. I tillegg til det forvaltningsmessige ansvaret som kommunen nå har for viltet, skal kommunen også sørge for å ivareta allmennhetens interesser og legge til rette for allmennhetens muligheter til å utøve jakt. Jakt på hjortevilt kan ikke drives uten fellingstillatelse fra kommunen.

Arealet på vestsiden av Vorma hører til Øvre Romerike Elgregion (ØRE), og arealet på østsiden til Vorma-Storsjøen elgregion. Elgregionene fungerer som interesseorganisasjoner for de største jaktrettshaverne i disse områdene gjennom et forpliktende samarbeid. Arbeidet i Vorma-Storsjøen elgregion er «lagt på is» inntil videre.

Kommunene som berøres av Øvre Romerike Elgregion har siden 2002 hatt et uformelt interkommunalt samarbeid. Kommunene med politikere og administrasjon samt Øvre Romerike Elgregion møtes en gang i året, og diskuterer situasjonen i regionen med hensyn på elg og hjort. Viktige temaer er arealforvaltning, avskytingspolitikk og bestandssituasjonen. I tillegg skal møtet være en faglig oppdatering på nyere forskning og undersøkelser i elgforvaltningen. Dette er kun et samarbeid, men kommunene anser dette samarbeidet som viktig da spesielt dette med arealforvaltning og avskytingspolitikk ofte får virkninger over kommunegrensene da vi forvalter en trekkende elgstamme. Et eksempel er viktige faunapassasjer over større barrierer med infrastruktur.

Vald er den enhet som fellingstillatelsene gis til. I mange tilfeller må enkeltgrunneiere slå sammen sine eiendommer for å få areal nok til at det kan gis fellingstillatelse på hjortevilt. Som oftest er det mest hensiktsmessig å slå sammen flere eiendommer til ett stort vald, selv om enkelte eiendommer skulle være store nok til at det kunne gis fellingstillatelse. Det fører til en mer hensiktsmessig forvaltning og effektiv jakt.

Et bestandsplanområde er to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide en bestandsplan for en eller flere hjorteviltarter. Det er ønskelig at flest mulig av elg- og hjortevaldene skal ha en bestandsplan eller være tilknyttet et bestandsplanområde med en felles plan.

Bestandsplanene skal blant annet inneholde:

- En vurdering av elgbestanden i planområdet, og hvordan denne passer mot de kommunale målsettingene.
- En vurdering av utviklingen av den lokale bestanden.
- Hvilke tiltak som bør gjennomføres for å harmonere med de kommunale målsettingene.
- En plan for årlig avskyting for å oppfylle de kommunale målsettingene.

Utmarkslag/grunneierlag er forpliktende samarbeid mellom grunneiere, der vedtak (iht. vedtekter) blir forpliktende for alle impliserte enkeltgrunneiere. Ofte utgjør også utmarkslag/grunneierlag et vald.

3.2 Kontroll og rapportering

Kommunen gjennomfører kontroll av felt elg. Hodene av felt elg skal i henhold til avtale bringes til en egen oppsamlingsplass hvor en representant for jaktlaget skal vise dem fram for kommunens kontrollør.

Det er viktig at valdene rapporterer jaktresultatet innen fristen, som er 14 dager etter jaktas slutt. Dette kan gjøres direkte i hjorteviltregisteret ved hjelp av Miljødirektoratets «sett og skutt»-app eller på papirskjemaer. Kommunen plikter å rapportere til SSB innen 30 dager etter jaktas slutt. Kommunene skal benytte det sentrale hjorteviltregisteret til tildeling av fellingskvoter, rapportering av fellingsresultat og registrere data etter avsluttet jakt.

4. Hjorteviltet i Eidsvoll - Status

4.1 Elg

Fakta

Elgen er den største av våre hjorteviltarter, og både størrelsen og kroppsfasongen gjør at den vanskelig kan forveksles med andre hjortedyr.

Elgkalver veier vanligvis omkring 11 – 15 kg ved fødselen. I løpet av sommeren vokser de raskt og allerede samme høst vil de veie 100-160 kg. For elgkyr fortsetter kroppsvekten å øke inntil 4-7 års alder, mens elgokser kan vokse inntil de er 5-9 år gamle. Fullvoksne elgokser i ulike deler av Norge veier i gjennomsnitt 400-550 kg om høsten, og fullvoksne elgkyr 320-400 kg. I næringsbegrensa bestander kan vektene være vesentlig lavere enn dette. Vektene som er omtalt her er levende vekt. Slaktevekta for elg under jakta varierer fra under 45 % til noe over 60 % av totalvekta, og ligger i gjennomsnitt på 50-55 %.

Elgen er drøvtygger, og beiter oftest på urter, blader, løv og kvister i det såkalte busksjiktet, fra 30 cm over bakken og så langt opp den når.

Elg er i utgangspunktet solitære dyr, det vil si de er noen "asosiale einstøinger" som normalt ikke opptrer i flokk eller grupper.

Brunstperioden foregår som regel i siste del av september og første del av oktober. Kalvene fødes normalt i løpet av siste halvdel av mai og første halvdel av juni. Et spesielt trekk hos elg er at den i langt større grad enn de andre hjortedyrartene føder tvillinger. Det er også mer vanlig hos elg enn hos andre hjortedyr, at ei 1,5 år gammel kvige blir bedekket. Det heller ikke uvanlig at ei ku/kvige som får tvillinger ved første kalving, vil fortsette å få tvillinger under senere kalvinger. Dette gjør at elgen er et meget fruktbart dyr.

En lang rekke plantearter inngår i elgens diett om sommeren. Tidlig på sommeren er bjørkeløv favoritten, men etter hvert som andre planter vokser fram vil disse foretrekkes; vier, selje, rogn, osp og hegg. I tillegg beites på ulike urter. Når sommeren går mot hell er det særlig blåbærlyng som dominerer dietten. Denne er lite nevnt i skogbrukets PEFC-standard. Om vinteren består elgens diett i all hovedsak av kvist, spesielt kvist av løvtrær som rogn, osp, selje, vier, bjørk, i tillegg til furubar. Einer er også en yndet beiteplante.

(Kilde: <http://hjortevilt.no/>)

4.1.1 Sett elg.

Innsamling og systematisering av jegernes observasjoner under jakta gjennom «sett elg»- registreringer, er et av de viktigste bidragene til en kunnskapsbasert forvaltning av elg. Jegerne registrer hvor mange, og hva slags elg de ser. Alle «sett elg»- dataene legges inn i Hjorteviltregisteret. Denne registreringen som først ble tatt i bruk på 1980-tallet, foregår over hele landet og kan brukes til å si noe om utviklingen i elgstammen. Man får ikke noe eksakt tall på hvor mange elg man har innenfor et område, men man bruker disse tallene til å lage indekser som sier noe om utviklingen både i tettheten av elg og kjønns- og alderssammensetningen i elgstammen. Tabell 3 gir en oversikt og beskrivelse av de viktigste sett elg-indeksene.

Før jakta i 2018 ble det innført en ny instruks for hvordan man skulle føre sett elg. Endringen gikk i hovedsak ut på at såkalte dobbeltobservasjoner skal føres på en ny måte. Tidligere skulle elg som med sikkerhet ble observert av flere jegere bli ført som en observasjon. Etter den nye instruksen skal alle observasjoner føres, dvs. at dersom to jegere ser den samme elgen skal det føres som to ulike observasjoner. Grunnen til denne endringen var at størrelsen på jaktlaget kunne påvirke resultatene, og at det nå vil bli enklere å sammenligne forskjellige områder. Denne nye metoden påvirker «sett elg per jegerdag»-indeksen og tall før og etter innføring av den nye instruksen, kan ikke sammenlignes direkte. Endringen vil føre til flere sette elg hvis stammen er den samme. Etter noen år med bruk av den nye måten å føre sett elg, vil vi kunne sammenligne nye og gamle tall på en bedre måte.

Måten man jakter på kan også påvirke «sett elg»-dataene. Dersom man jakter med løshund vil man i mange tilfeller se mindre elg enn om man bruker drivjakt som jaktform. Med mange drivere som går gjennom terrenget vil man få flere elg i bevegelse, i motsetning til om man slipper en løshund som finner en eller kun noen få elg og jobber med dem. Størrelsen på jaktlagene vil også virke inn på sett elg per jegerdag.

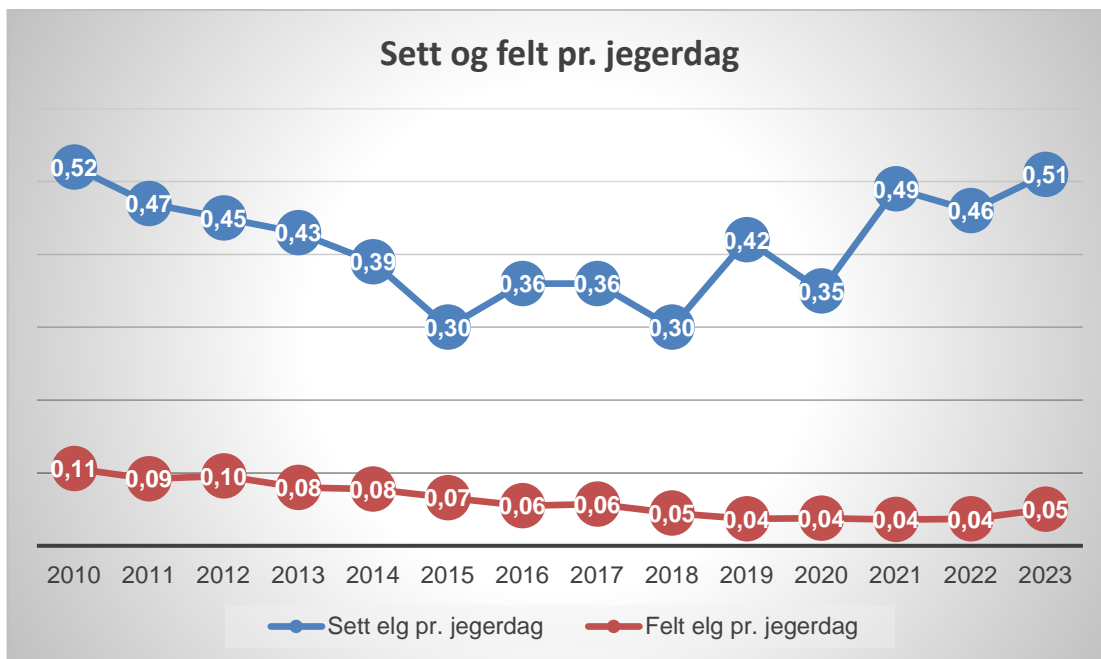
Tabell 4.2.1. Sett elg-indeksene

Sett elg pr. jegerdag	<ul style="list-style-type: none">- Viser et gjennomsnitt av hvor mange elg hver elgjeger ser på en jaktdag.- Verdien framkommer ved at man deler antall elg observert på antall jegerdagsverk.- Det er naturlig å anta at når sett elg per jegerdag øker (jegerne ser flere elger per dag), er det fordi bestanden øker.- Tilsvarende må man gå ut fra at bestanden synker når sett elg per dagsverk synker.- Det er imidlertid ikke slik at sett elg per dag øker eller minker akkurat like mye som elgbestanden.
Felt elg pr. jegerdag	<ul style="list-style-type: none">- Kan sammenlignes med sett elg per jegerdag.- Bli i utgangspunktet ikke påvirket av den nye instruksen og ble anbefalt tatt i bruk i forbindelse med overgangen til ny instruks

	<p>for å motvirke «bruddet» i dataseriene som den nye instruksjonen vil gi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Felt elg per jegerdag er en indeks som ofte brukes til å si noe om utviklingen i tettheten av elgstammen.
Sett ku pr. okse	<ul style="list-style-type: none"> - Gir en verdi for forholdet mellom antall kuer og okser i bestanden. - Verdien regnes ut ved å dele antall observerte kuer (inkludert kviger) på antall observerte okser. - Det ku/okseforholdet som blir registrert det enkelte år, er trolig ikke det korrekte i bestanden. Men endringer i ku/okseforholdet over tid forteller med stor sikkerhet om okseandelen i bestanden øker eller minker. - Jo lavere forholdstallet for sett ku per okse er, desto flere okser har man i bestanden. Denne indeksen skal i utgangspunktet ikke bli påvirket av den nye sett elg instruksjonen.
Sett kalv pr. ku	<ul style="list-style-type: none"> - Er et mål på kalveproduksjonen per ku i bestanden. - Verdien regnes ut ved å dele antall observerte kalver (inkludert enslige kalver) på antall observerte kuer (inkludert kviger). - Hvis sett kalv per ku øker eller minker over flere år, tyder dette på at bestandens evne til å produsere kalv blir bedre eller dårligere.
Sett kalv pr. kalvku	<ul style="list-style-type: none"> - Er et mål for hvor stor andel av kalveførende kuer som har tvillinger (tvillingraten). - Denne verdien får man ved å dele antall observerte kuer med tvillinger på summen av alle kuer med enkelt- eller tvillingkalver. Deretter legger man til verdien 1 for å synliggjøre at alle kuene i dette regnestykket har minst en kalv. - Siden kalveproduksjonen til kuene i stor grad er styrt av kroppsstørrelsen (store kuer får oftere tvillingkalver), gir indeksen derfor en god pekepinn på hvor stor andel eldre og store kuer det er i bestanden.

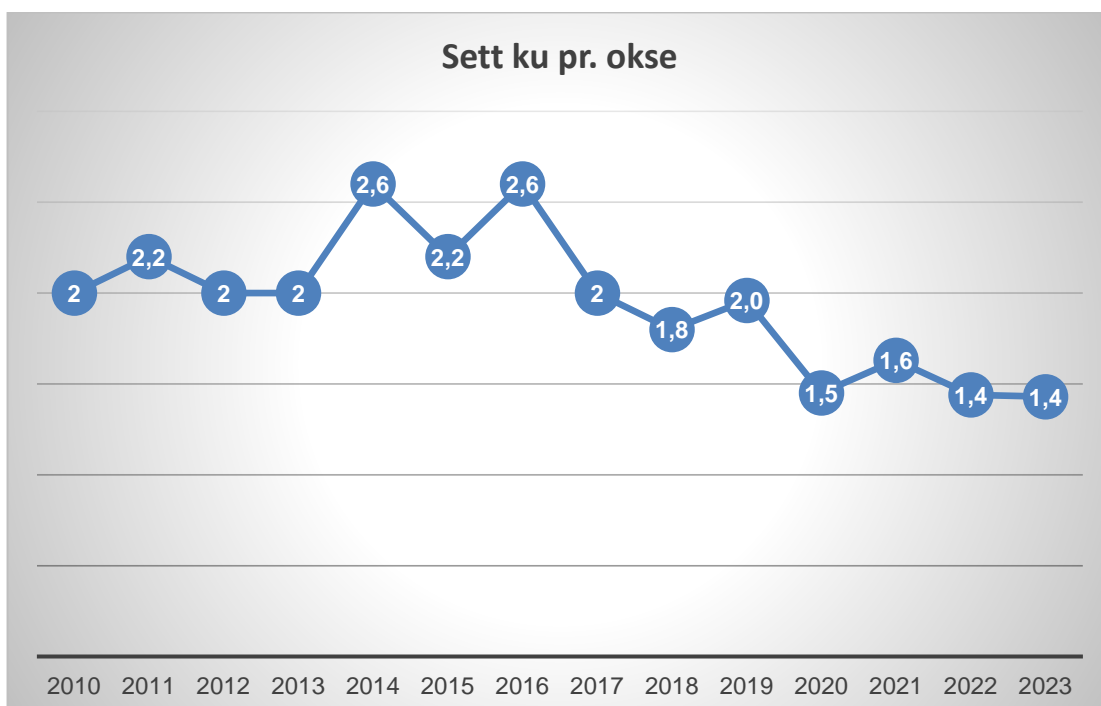
4.1.2 Sett elg i Eidsvoll.

Eidsvoll har i mange år ført statistikk med bakgrunn i «sett elg»-skjemaene og slaktevektskjemaene fra elgjakta. Disse parameterne gir et godt grunnlag for målsettinger i forvaltningsplanen. Her vises de viktigste trendene i bestandsutviklingen for perioden 2010 - 2023.

Figur 4.3.1. Figuren viser antall elg sett og felt pr. jegerdag.

Sett elg per jegerdag gikk markant ned i starten av perioden, og oppgangen etter 2018 kan nok i stor grad forklares med den nye måten å føre sett elg på, jfr. kap. 3.2. Felt elg pr. jegerdag gikk også ned i starten av perioden, og har vært stabil de siste åra. Denne indeksen blir i utgangspunktet ikke påvirket av den nye sett elg instruksen.

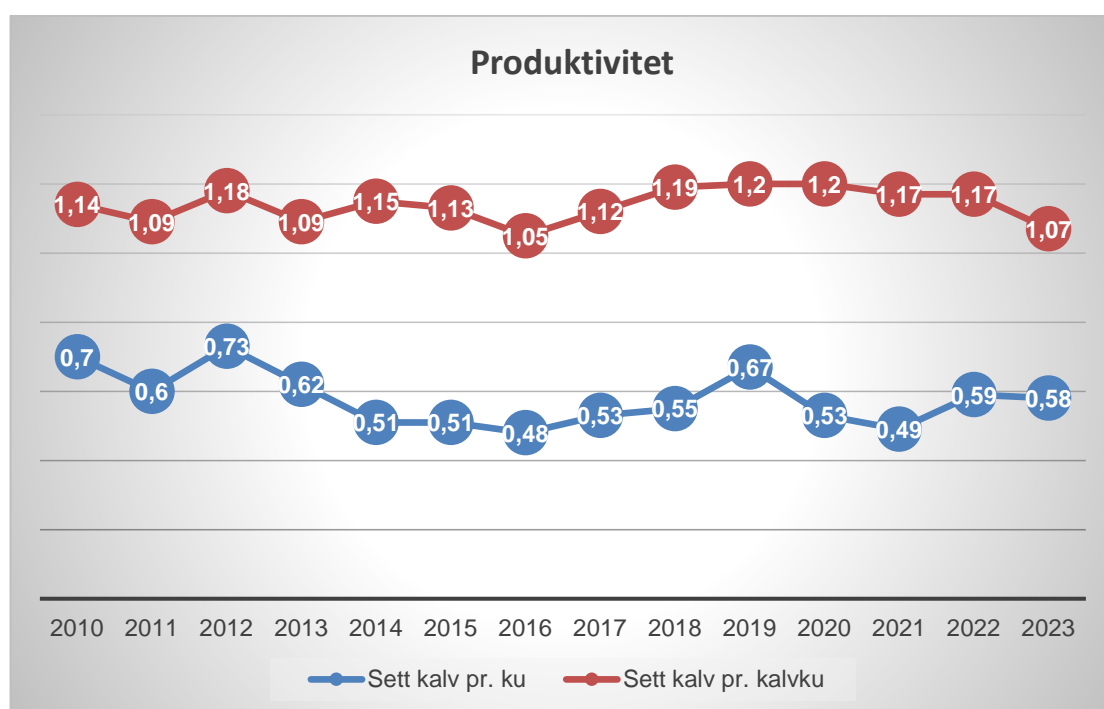

Figur 4.3.2. Sett ku pr. okse i Eidsvoll 2010 2023.

Sett ku per okse sier noe om kjønnsfordelingen i elgbestanden. Denne bør ikke ligge over 2 og helst under 1,5. For Eidsvoll sin del har ku per okse variert mye i perioden, men har de siste åra vært på et ønsket nivå.

4.1.3 Produksjonen i elgbestanden.

Produksjonen i en hjorteviltbestand blir ofte bruk som begrep på hvor mange kalver som blir født og hvor produktive hunndyrene er, dvs. hvor ofte de får kalv og hvor mange kalver de får hvert år.

Figur 3.4.1. Elgstammens produktivitet.

Sett kalv per ku har de siste 10 årene stort sett variert mellom 0,5 og 0,6 (figur 3.4.1). Dette er en nedgang fra forrige 10-årsperiode hvor sett kalv per ku var på mellom 0,6 og 0,7. Nedgangen antyder at bestandens evne til å produsere kalv har blitt dårligere. Samtidig har imidlertid også andelen kalv i avskytingen økt, noe som kan påvirke «sett kalv pr. ku»-forholdet. I områder med høy avskyting av kalv i forhold til ku, vil det kunne bli registrert kunstig lave «sett kalv pr. ku»-forhold.

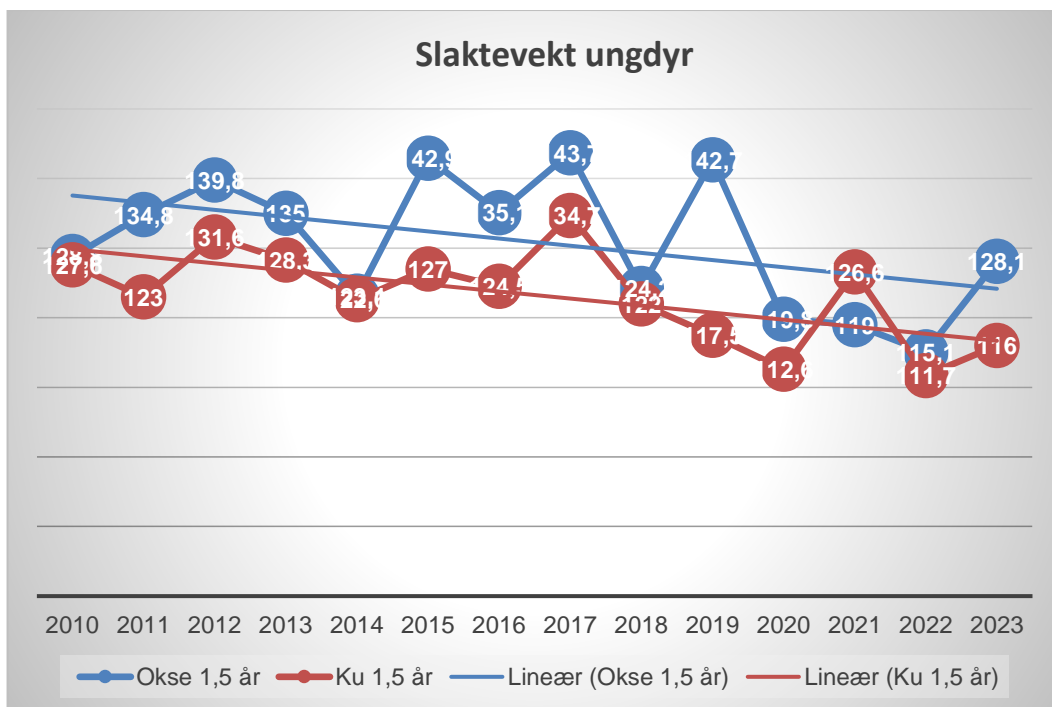
Tvillingraten (sett kalv pr. kalvku) sier noe om hvor stor andel av de kalveførende kuene som får tvillinger. For denne indeksen har det ikke vært noen klar trend siden år 2000. Tallene ligger stort sett mellom 1,1 og 1,2.

Ideelt sett burde begge produksjonsindeksene vært noe høyere.

Figur 3.4.2. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv i perioden 2010-2023.

Totalt sett har slaktevektene for kalv hatt en svakt nedadgående trend i perioden.

Figur 3.4.3. Gjennomsnittlige slaktevekter for ungdyr i perioden 2010-2023.

Det har vært en ganske markert nedgang i slaktevektene for ungdyr i perioden.

Gjennomsnittlige slaktevekter brukes ofte til å si noe om bestandens kondisjon og til en viss grad noe om beitegrunnet. Nedgang i slaktevektene for kalv og ungdyr kan henge sammen med dårligere beite. En bør imidlertid være klar over at det er relativt få dyr som felles i hver kategori det enkelte år, slik at også tilfeldigheter kan spille en viss rolle. Det bør derfor legges vekt på langsiktige trender.

Tabell 4.4.1. Antall felt elg og antall jegerdager 2010-2023.

År	Jegerdager	Oksekalv	Kukalv	Hann 1,5 år	Hunn 1,5 år	Okse 2,5+ år	Ku 2,5+ år	Sum
2010	1478	31	25	17	19	34	30	156
2011	1562	27	23	18	12	37	27	144
2012	1510	29	22	16	7	36	36	146
2013	1760	30	24	13	11	36	26	140
2014	1691	18	20	24	18	22	30	132
2015	1809	26	23	13	8	28	22	120
2016	1641	12	20	11	11	16	21	91
2017	1705	19	27	7	7	16	21	97
2018	1708	10	12	13	10	20	12	77
2019	1499	12	11	9	6	11	6	55
2020	1566	14	11	13	5	7	9	59
2021	1662	12	15	9	5	12	7	60
2022	1511	9	15	10	9	9	4	56
2023	1359	10	18	14	7	10	9	68

Det har vært en markert nedgang i antall felte elg siden første del av perioden. Dette gjenspeiler med stor sannsynlighet en tilsvarende nedgang i elgbestanden.

4.2 Rådyr

Fakta

Rådyret er vårt minste hjortevilt, og gir ofte det samme lette inntrykket enten det er en fullvoksen bukk eller en kalv. Om høsten er skulderhøyden for en kalv 60-65 cm, mens den for et voksent dyr er 70-75 cm. Vektene varierer en god del mellom år, og også gjennom året. Voksne dyr har en levendevekt som vanligvis ligger mellom 23-36 kg, mens åringer ofte veier et par kg mindre enn voksne dyr. Normalt regnes slaktevekt (flådd og indre organer, hode og bein nedenfor knær/haser fjernet) for å være omtrent 55 % av levende vekt. Vektene er relativt stabile fra 2 år og oppover.

Rådyret får normalt 1-3 kalver, vanligvis fra midten av mai til begynnelsen av juni. Allerede i sitt andre leveår blir både råbukkene og rågeitene kjønnsmodne. Rådyret er med andre ord meget produktivt.

Rådyrets største naturlige fiender er rødreven og gaupa. Rødreven er i hovedsak en trussel for små kalver på forsommeren, mens gaupa er en effektiv predator på rådyr uansett rådyrets kjønn og alder. Snørike vintre kan også representere en stor utfordring for rådyrene og bidrar til økt dødelighet. Sammenlignet med de andre hjortedyrartene er rådyret også overrepresentert i påkjørselstatistikken. Dette skyldes nok at rådyret ofte finner seg godt til rette i områder med mye kulturlandskap og menneskelig aktivitet.

Om sommeren spiser rådyret gress, siv, urter og sopp, samt blader og skudd på busker og trær. Om høsten og vinteren er hovedføden blåbærlyng, men også røsslyng, kvister og knopper beites. Rådyret foretrekker løvtrær som rogn, selje og vier, mens furu og gran kun utnyttes når snøforholdene gjør at lite annen føde er tilgjengelig.

(Kilde: <http://hJORTEVILT.NO/>)

Vi har ikke samme kunnskapsgrunnlaget om rådyrbestanden i kommunen som for elgen. Fellingstall, antall påkjørsler og observasjoner gir et inntrykk av om bestanden er i økning eller nedgang. Rådyra har en høyere produksjonsevne enn elg og hjort, og kan under gode forhold få både tre og fire kalver, selv om to er mest vanlig.

Det har vist seg at de tre viktigste dødelighetsfaktorene hos rådyr på Østlandet er jakt, predasjon og påkjørsler. I kalde/snørike vintre kan også dødeligheten være betydelig. Årlig registreres det 100-125 rådyr som fallvilt i Eidsvoll, dvs. dyr som er drept i trafikken eller omkommet av andre årsaker som sykdom, predasjon etc. De aller fleste av disse – i underkant av 100 dyr – omkommer i trafikken. Det har vært en markert økning i disse tallene siden årtusenskiftet.

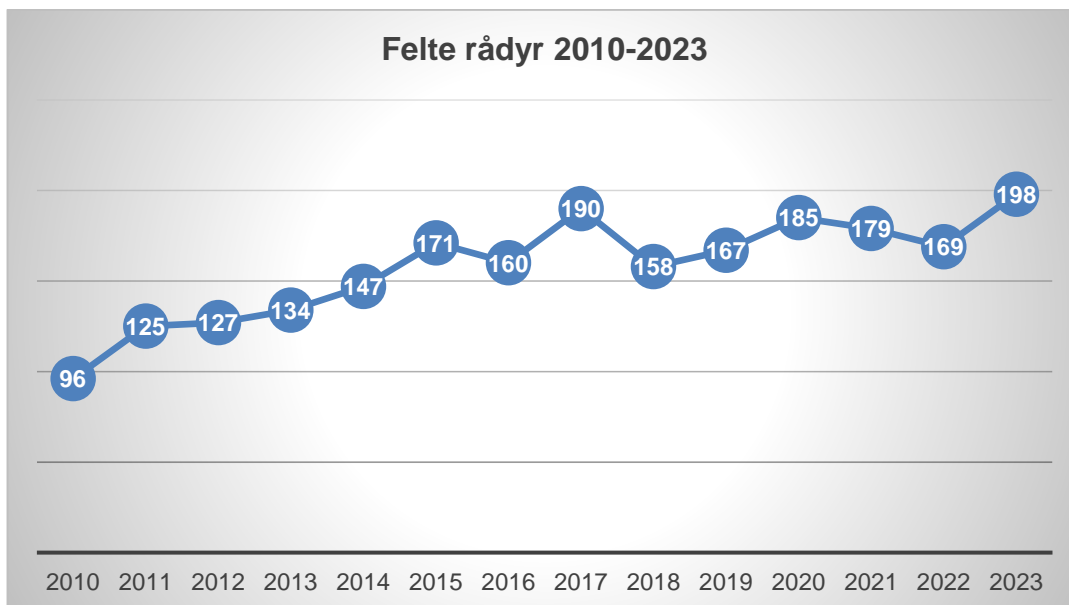

Fig. 4.2.1. Felte rådyr i perioden 2010-2023.

Økningen i fellingstall og antall fallvilt gjenspeiler trolig en økning i bestanden.

Voksen rådyrbukk. Opphav: John Linnell. Lisens [CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

4.3. Hjort

Fakta

Hjorten er vanlig over store deler av Europa og Nord-Amerika. Norsk hjort (*Cervus elaphus atlanticus*) er en av mange underarter. Utbredelsesområdet til den norske hjorten dekker Sør-Norge opp til Nord-Trøndelag, med unntak av noen få kommuner.

Kollene når full størrelse omkring fem års alder med en normal levendevekt mellom 80 og 120 kilo. Bukkene blir større og har en lengre vekstperiode. Full størrelse nås ved seks til åtte års alder med en levendevekt på opp mot 235 kilo.

Kolla går drektig i snaut åtte måneder (ca. 230 dager) og får vanligvis en kalv hvert år. Flesteparten av bukkene blir kjønnsmodne som 1 ½-åringer. Blant kollene kan denne andelen varierer noe mer. Kjønnsmodning er nært relatert til kroppsvekt, og dyr med gode vekstforhold øker sjansene for kjønnsmodning ved ung alder. I løpet av sin tredje høst, vil derimot nær 100 % av kollene komme i brunst og bli befrukta.

Gras og halvgras er de viktigste beiteplantene sommerstid. Ulike urter spiller også en vesentlig rolle i sommerdietten. Beiting av skudd og lauv fra busker og trær er også svært viktig. Vanlige arter som blir beita er bjørk, hassel, rogn og selje. Høst og vinter utgjør lyng, knupper og kvist en større del av fôrmengden. Røsslyng og einer er to nøkkelarter. Disse vil ofte være å finne heile vinteren, og blir mye beita. Lyngarter som blåbær og tyttebær er også populære beiteplanter så lenge snømengdene ikke blir for store. Når snømengdene øker, skjer en større del av beitinga i busk- og tresjiktet. Her tar hjorten knopper og skudd av arter som rogn, osp og selje, men også skudd fra bartrær, særlig gran, er viktig føde. Barkgnaging kan hjorten drive med heile året, men barkgnaging på stående trær er mest vanlig vinterstid.

(Kilde: <http://hjortevilt.no/>)

Den første sikre hjorteobservasjonen i Eidsvoll var tidlig på 80-tallet. Det ble åpnet for hjortejakt, og det første dyret ble felt i 1998. Til og med 2023 er det totalt felt 248 hjort i kommunen. De aller fleste er felt etter 2010. Det er også årlig noen påkjørsler av hjort.

Hjorten er fortsatt relativt fåtallig i Eidsvoll sammenliknet med de to andre artene, men alt tyder på at stammen har økt merkbart de seinere åra. Det foreligger ingen gode estimater av bestandsstørrelsen, men fellingstall og observasjoner gir et visst inntrykk. Det er store variasjoner i tettheten av hjort i kommunen. Det aller meste av hjorten finnes fra Minnesund og nordover på begge sider av Mjøsa, samt i Mistberget.

Hjorten er noe mindre produktiv enn rådyr og elg. Andelen to-åringer som kalver varierer sterkt med dyrets kondisjon og vekt. Hjorten får (i Norge) dessuten normalt ikke mer enn én kalv i året. Fordi utviklingshastigheten i en hjortebestand derfor er

forholdsvis langsom, vil forvaltningen ha bedre tid til å følge bestandsutviklingen og til å regulere eventuell avskyting.

Det har vært en viss skepsis fra både skogeiere og jordbrukere til etableringen av en hjortestamme i kommunen. Det er registrert beiteskader fra hjort på innmark og skader på rundbatter. Det er også beiteskader på skog som sannsynligvis er forårsaket av hjort. Foreløpig er disse skadene av lokal karakter, men hvis bestanden fortsetter å øke, er det grunn til å anta at skadene også kan komme til å øke.

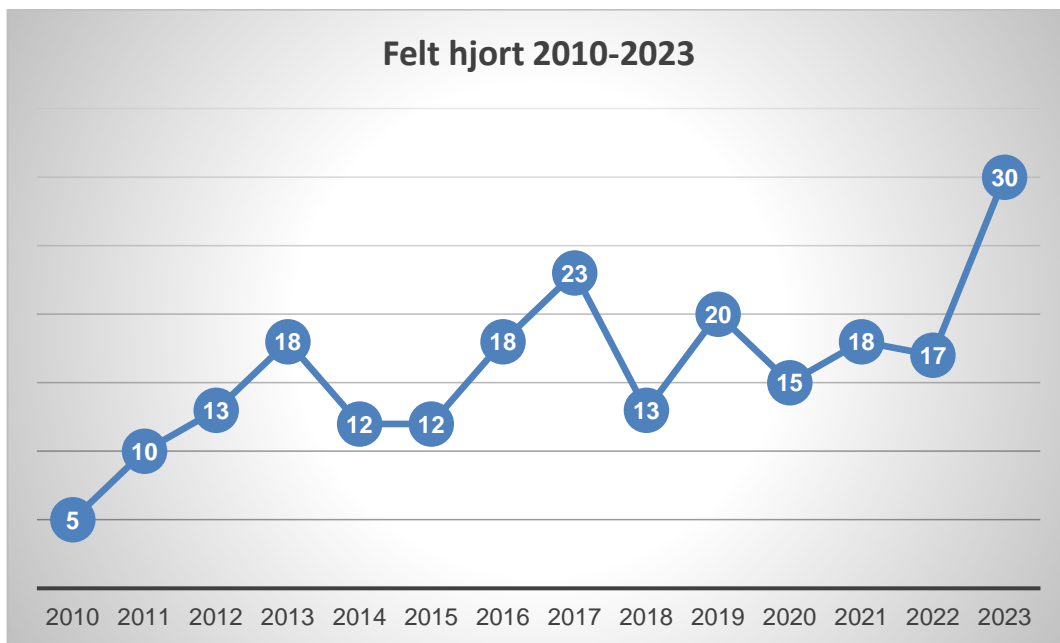

Fig. 4.3.1. Felt hjort i perioden 2010-2023.

Hjorten er en «ny» art i Eidsvoll, og det felles fortsatt relativt få dyr hvert år. Trenden er imidlertid klart økende, noe som først og fremst antas å henge sammen med en økning i bestanden. De økte fellingstallene kan også i noen grad henge sammen med større interesse for hjortejakt og økt effektivitet hos jegerne.

5. Mål og strategier

5.1. Felles målsettinger og strategier for forvaltning av alle artene

Formålsparagrafen i «Forskrift om forvaltning av hjortevilt» angir en overordnet nasjonal målsetting:

«Formålet med denne forskriften er at forvaltningen av hjortevilt ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.»

I Eidsvoll kommune skal følgende mål og strategier sikre at målsettingen i den nasjonale forskriften blir oppfylt:

- Størrelsen på bestandene av hjortevilt skal holdes på et nivå som til enhver tid vurderes som bærekraftig i forhold til biologisk mangfold, beitegrunnlag og bestandenes kvalitet.
- Hjorteviltbestandene skal ha en biologisk forsvarlig kjønns- og aldersstruktur og opprettholde sin naturlige genetiske variasjon. Det er et mål å ha en vinterstamme av produktive dyr med god kondisjon. Derfor skal det være et høyt uttak av kalv/ungdyr (minimum 65 %), slik at vinterstammen består av hovedsakelig produktive dyr og beitepresset på skog holdes på et minimum.
- Det skal gjennomføres beitetakster. Beitegraden på furu (vinterbeite) bør være under 35 %.
- Det skal arbeides for å redusere antall viltpåkjørsler i kommunen gjennom påvirkningsarbeid ovenfor samferdselsmyndighetene og informasjonsvirksomhet rettet mot befolkningen.
- Viktige områder for biologisk mangfold og trekkveger for viltet skal i størst mulig grad holdes fri for utbygging, og ikke tilrettelegges for økt friluftsliv eller vegtrafikk. En tilstrekkelig buffersone rundt disse arealene skal også søkes bevart.
- Forvaltningen av hjorteviltet skal ha bred samfunnsaksept og legitimitet gjennom å gjensidig vise hensyn til bl.a.:
 - Jord- og skogbruk
 - Friluftsliv
 - Andre jaktinteresser
- Kommunens positive befolkningsvekst og økende friluftsliv krever at kommunen aktivt bidrar til et viltforsvarlig friluftsliv, der viltets behov for leveområder ivaretas.
- Eidsvoll kommune ønsker å opprettholde og videreutvikle en god database over rådyr-, elg- og hjortejakta. En samlet registrering for hele kommunen

når det gjelder «sette dyr», fellingsresultat, tildelt kvote og slaktevekter bør gjennomføres.

5.2. Målsettinger for hver art

Målsettingene bør være velbegrunnede og målbare. Dette for at forvaltningsplanen skal kunne fungere som et tilstrekkelig styringsdokument, og danne grunnlaget for utarbeiding av konkrete bestandsplaner. Dette innebærer at parameterne som benyttes for å vurdere om målene er nådd, må være tilstrekkelig nøyaktige, og at målene må defineres i forhold til måleparametere som er tilgjengelig. Målsettingene for elg er derfor satt opp for «sett elg» og slaktevekter. Målsettingene gjelder for hele planperioden, er minimumsmål og skal søkes oppnådd så tidlig som mulig. De foreslåtte målene anses å gjenspeile en sunn elgbestand i god kondisjon med god kjønnsfordeling.

5.2.1. Elg

Målsettinger for elg 2025 – 2036:

Parameter	Mål
Kalv pr. ku	0,7
Kalv pr. kalvku	1,2
Ku pr. okse	1,5
Slaktevekt kalv	65
Slaktevekt 1 ½ årig hann	135
Slaktevekt 1 ½ årig hunn	125

Virkemidler/tiltak for å nå målene:

- Det er jakt som er det viktigste virkemiddelet i elgforvaltningen.
- Jaktrettshavere og elgjegere skal kjenne målsettingene for elgforvaltningen.
- Andelen eldre okse i elgstammen skal økes gjennom å redusere avskyting okse 1,5 år og eldre. Uttaket skal ikke være over 35 % samlet, og ikke over 15 % for eldre okse.
- For å øke både slaktevekter og kalveproduksjon, bør gjennomsnittsalderen i elgbestanden økes. Store og eldre produksjonsdyr gir flere kalver (bedre rekruttering til elgstammen) og fører til at kalvene blir født tidligere, noe som igjen fører til høyere slaktevekter på høsten. Dersom man har flere eldre okser, vil kuene komme i brunst tidligere og vil bli bedekt i den første brunstperioden. Store og eldre produksjonsdyr bør derfor spares under jakta, og det bør være fokus på å ta ut små og svake dyr i alle kategorier.

- Høy andel av kalv og ungdyr i uttaket – minimum 65 %. For å øke alderen i bestanden er et høyt uttak av kalv og ungdyr en forutsetning. Den største andelen av uttaket bør være kalv, da uttaket da vil bli kjønnsmessig godt balansert. Ved uttak av ungdyr viser det seg at hanndyruttaket blir for høyt, noe som fører til skjev kjønnsfordeling.
- Det skal tilstrebes 50/50 kjønnsfordeling i uttaket.

5.2.2. Rådyr

Det er pr i dag ikke krav om bestandsplan for rådyr. Likevel bør jaktrettshaverne ha et bevisst forhold til jaktuttak og forvaltning av arten. Bestanden av rådyr påvirkes også i stor grad av andre faktorer enn jakt, selv om jakta er den viktigste dødsårsaken. Predasjon og ikke minst det store antallet påkjørsler gjør betydelige innhogg i rådyrstammen, og vintre med mye snø kan også være krevende for rådyra. Kommunen har for øvrig heller ikke noe godt estimat for størrelsen på rådyrbestanden. Det er derfor omtrent umulig å sette opp kvantifiserbare målsettinger for denne arten.

Bestanden av rådyr skal ha en biologisk forsvarlig kjønns- og aldersstruktur. Det er også et mål å bevare en stamme med høy produksjon og avkastning, samtidig som beiteskader og antall påkjørsler skal holdes på et akseptabelt nivå. Antallet påkjørsler bør reduseres. Dette kan skje gjennom å redusere tettheten av dyr gjennom økt jaktuttak, særlig i områder med stort antall påkjørsler.

5.2.3. Hjort

Hjorten er en art som naturlig finnes i norsk fauna, og som skal forvaltes etter de samme prinsippene og reglene som annet hjortevilt. Eidsvoll skal ha en bærekraftig hjortebestand, som består av robuste dyr. Hjortebestanden skal være i minst mulig konflikt med jord- og skogbruk, trafikk og andre interesser.

Fellingsstatistikken viser at uttaket av eldre bukk er høyt – over 30 %. Selv om bukkene er skutt over et stort areal er det grunn til å være oppmerksom på viktigheten av store bukker i bestanden, på samme måte som store okser i elgstammen. Andelen yngre dyr i uttaket bør derfor økes. En bevisst forvaltning og avskytning er viktig for å opprettholde en robust stamme av dyr i god kondisjon.

Det foreligger ingen god oversikt over hjortebestanden i Eidsvoll, men mye tyder på at den har økt betydelig de siste 10 åra. I noen områder er det dessuten registrert omfattende beiteskader på gran, som man antar er forårsaket av hjort. Pr. dato er det vanskelig å sette detaljerte og målbare målsettinger for forvaltningen av hjort i kommunen. Dette kan først komme som en følge av økt kunnskap om arten når/hvis den etablerer seg sterkere. Det settes derfor i stedet opp følgende generelle målsettinger:

Bestanden av hjort i Eidsvoll skal:

- Ha en biologisk forsvarlig kjønns- og aldersstruktur
- Stabiliseres innenfor et nivå som til enhver tid vurderes som bærekraftig
- Ikke representere en trussel mot det biologiske mangfoldet
- Holdes på et bestandsnivå som ikke medfører uakseptable skader på andre samfunnsinteresser

Per i dag er det på grunn av fastsatt minsteareal ingen av valdene som er store nok til å få godkjent en bestandsplan og kommunen må tildele dyr etter fastsatte kategorier i § 18 i hjorteviltforskriften. Ved tildeling av fellingstillatelse på hjort til vald uten bestandsplan, vil kommunen fortrinnsvis bruke følgende fordeling:

Kalv 40 %

Spissbukk 20 %

Hanndyr 2 ½ år og eldre 15 %

Kolle 1 ½ år og eldre 25 %

6. Bestandsplaner

Grunnlaget for elg- og hjorteforvaltningen skal i utgangspunktet være bestandsplaner. Tildelingen skjer til bestandsplanområdene, som skal ha flerårige avskytningsplaner. Bestandsplanområdet eller valdet må disponere tellende areal minimum 20 ganger minstearealet for å få godkjent en flerårig plan.

For elg har det i perioden 2013 – 2024 vært praktisert en ordning med ett bestandsplanområde øst for Vorma og ett vest for Vorma der alle elgvaldene er med. Erfaringene med dette er i all hovedsak gode, og kommunen er i utgangspunktet positiv til at denne ordningen videreføres.

Med dagens regler/minsteareal er det ingen av hjortevaldene som er store nok til å få godkjent en bestandsplan. Det kan være aktuelt for kommunen å arbeide for å etablere bestandsplanområde(r).

Det ligger i begrepet bestandsplan at det kreves en viss avskyting for å ha en reell påvirkning på en bestand. Bestandsplanen skal ha en varighet på to til fem år.

7. Jaktidsrammer

Nye jakttider ble vedtatt i 2022 og gjelder til 31. mars 2028. De nasjonale jaktidsrammene for hjortevilt er:

Elg	25.09 – 23.12
Hjort	01.09 – 23.12
Rådyr	25.09 – 23.12
Voksen rådyrbukk	10.08 – 23.12

I Eidsvoll har det i perioden 2017 – 2024 vært en enighet om å utsette starten av elgjakta til 5.10 og avslutte jakta seinest 15.11. Kommunen oppfatter det slik at erfaringene med dette er gode, med - i det alt vesentlige – positive tilbakemeldinger både fra elgjegerne og andre brukere av utmarka. Kommunen er derfor i utgangspunktet positiv til at dette videreføres.

8. Hjorteviltet i arealforvaltningen

Hjorteviltet er arealkrevende, og i en presskommune som Eidsvoll gir dette en del utfordringer. Det er mange viktige samfunnsinteresser som ønsker å utnytte arealer som har stor betydning for hjorteviltet. Kommunen har et særlig ansvar for å ivareta det biologiske mangfoldet, herunder hjorteviltet, i arealplansaker. Særlig viktig for hjorteviltet er det å forhindre at viktige trekkruiter og beiteområder blir bygd ned eller gjort utilgjengelige på andre måter.

I kommuneplanens samfunnsdel er det formulert følgende delmål:

«Viktige områder for biologisk mangfold og trekkveger for viltet skal i størst mulig grad holdes fri for utbygging.

I forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplaner og nye utbyggingsprosjekter skal dette forholdet vektlegges spesielt. Kriteriet er også viktig ved vurderingen av eldre, ikke utbygde, områder avsatt til utbyggingsformål».

Et viktig eksempel på en slik trekkveg i Eidsvoll er vilttrekket over Manerud med den tilhørende faunapassasjen ved Grevlingmyra. Dette er den siste noenlunde intakte viltkorridoren øst-vest i Råholt-området, og det er svært viktig at denne blir opprettholdt – også for et større område utenfor Eidsvolls grenser.

Kommunen skal:

- Innarbeide hensyn til hjorteviltet, særlig trekkveger og viktige beiteområder, i kommunens arealplaner.
- Bruke viltkartverk og andre registreringer aktivt i arealplanleggingen.
- Innarbeide hensyn til hjorteviltet, særlig trekkveger og viktige beiteområder, i skogbruksplanleggingen.
- Innarbeide hensyn til hjorteviltet i jordbruksplaner.
- Samarbeide aktivt med nabokommuner og elgregioner for å sikre trekkveger og viktige beiteområder.

9. Fallvilt

Hjortevilt som dør av andre årsaker enn lovlig jakt karakteriseres som fallvilt. Den viktigste dødsårsaken for fallviltet er påkjørsler i vegtrafikken, men sykdom, skader, strenge vintre, predasjon, ulovlig jakt m.m. tar også sin andel av hjorteviltet.

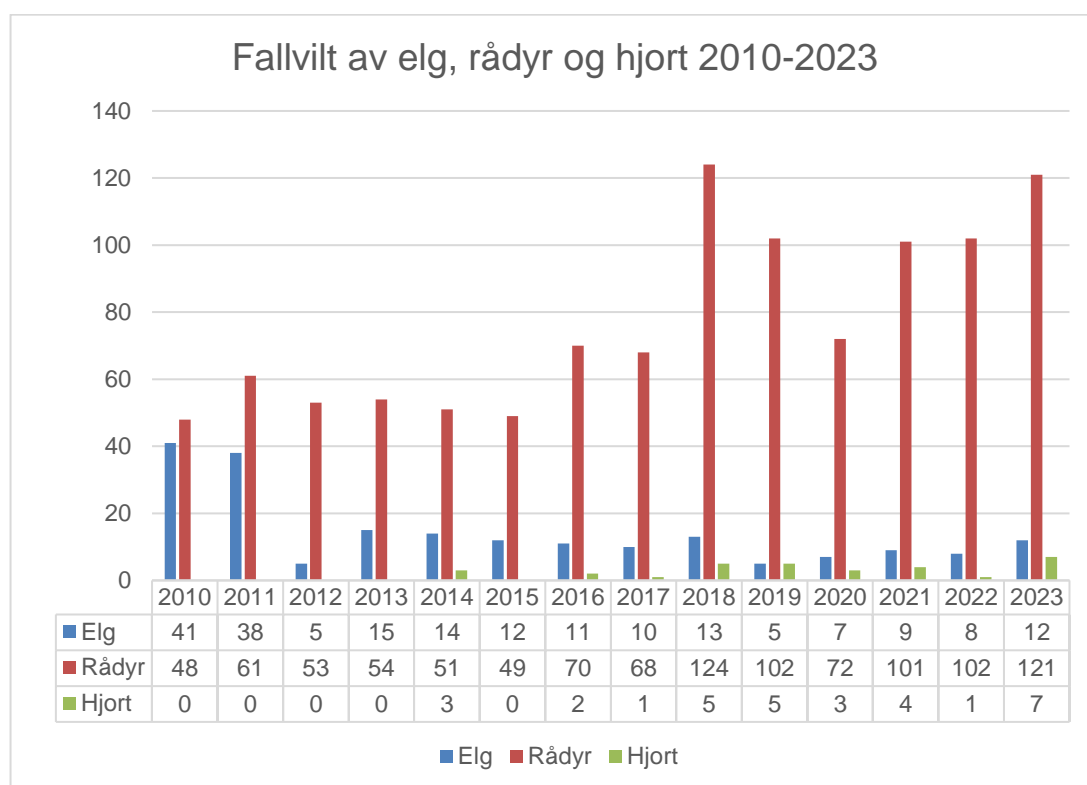

Fig. 5.1 Fallvilt av elg, rådyr og hjort i Eidsvoll i perioden 2010-2023.

I perioden 2010 – 2023 er 200 elg registrert som fallvilt i Eidsvoll. Av disse er 94 (47 %) drept i vegtrafikken, 35 (17,5 %) er drept av tog og 71 dyr (35,5 %) er omkommet av andre årsaker. Det har vært en markert nedgang siden perioden 2000-2011, særlig i antall påkjørsler. Dette skyldes både en nedgang i bestanden og en mer effektiv inngjerding av E6.

Når det gjelder rådyr, ser vi dessverre en helt motsatt trend. Antall fallvilt har økt kraftig de seinere åra. I perioden 2010-2023 er det registrert 1076 rådyr som fallvilt. 880 (82 %) av disse er drept i vegtrafikken, 17 (1,5 %) er drept av tog og 179 (16,5 %) er drept av andre årsaker. Gjennomsnittlig er det årlige antallet omtrent doblet siden starten av perioden.

Det er fortsatt få hendelser knyttet til hjort, men det kan se ut til at det en økende trend, noe som er naturlig med en økende bestand.

Eidsvoll kommune ved viltnemnda har gjennom en årrekke arbeidet iherdig opp mot veg- og jernbanemyndighetene for å få gjennomført tiltak som kan redusere antall viltpåkørsler.

10. Beite

Hjortedyrene i skogene våre bidrar til å holde uønsket vegetasjon nede og gir også fortjenestemuligheter knyttet til jakt. Men hjortedyrene kan også i gitte situasjoner gjøre stor skade på skogen.

Det er særlig elg og hjort som har potensiale til å gjøre skade av økonomisk betydning. Elgen er stort dyr som trenger mye næring, og kan derfor gjøre stor skade på ungskog av furu. Furu tåler beiting forholdsvis godt, men i de mest utbredte vinterbeiteområdene kan beitetrykket bli så hardt at ungskogen blir holdt nede. Hjorten beiter normalt gran og furu bare dersom matsituasjonen er kritisk, men under strenge vintre kan skadene bli omfattende når dyrene gnager bark og beiter skudd på gran og furu. I noen områder i Eidsvoll har det de siste åra i blitt observert betydelige beiteskader på gran som med stor sannsynlighet er forårsaket av hjort. Foretrukne beiteplanter er ellers beskrevet i faktaboksene for de ulike artene.

I tillegg til de økonomiske tapene for skogeieren, vil redusert tetthet av furu i f.eks. grandominert skog også kunne få negativ betydning for arter som storfugl som i stor grad lever av furu om vinteren. Når det gjelder ROS artene (rogn, osp og selje), er dette arter som har stor betydning for mange arter i skoglandskapet. Gamle osper er blant annet viktige reirtrær for hakkespetter, som igjen vil gi husrom for hullrugende småfugler som f.eks. meiser. I tillegg kommer sopp, lav og insekter som er tilknyttet disse ROS-trærne. Elgens beiteskader på ROS arter vil nok derfor kunne gi store konsekvenser for det biologiske mangfoldet, men det finnes svært få undersøkelser rundt denne problematikken.

Eidsvoll har dessuten betydelig antall husdyr på utmarksbeite, særlig sau, men også noe storfe. Det kan oppstå en konkurransesituasjon om beitet mellom hjortevilt og husdyr, og en endring i sammensetningen av beitedyr vil kunne ha betydelige konsekvenser for landskap og vegetasjon.

Jaktrettshaverne kan i stor grad, som skogeiere, påvirke beitetilgangen for hjorteviltet gjennom skjøtselstiltak og hogstformer som forbedrer eller forringer beitetilgangen for hjorteviltet. Når det gjelder beitebrukerne kan dette være vanskeligere å håndtere, da det som oftest dreier seg om beiterettigheter på andres eiendom, og til dels også beitebrukere fra andre kommuner. Det vil nok derfor være nødvendig å arbeide regionalt i forhold til beitebrukerne, for eksempel i form av regionale beitebruksplaner.

Behovet for kunnskap om kvaliteten på beiteressursene for hjortevilt i kommunen er stort, ikke minst i forhold til endringer over tid, Kommunen vil derfor støtte opp om de beitetakseringene som blir gjennomført da disse gir oss svært viktig informasjon i så henseende.

Øvre Romerike Elgregion gjennomførte sist beitetaksering i 2019. Vorma-Storsjøen Elgregion gjennomførte taksering i 2019/2020. Daværende Viken fylkeskommune gjennomførte også en beitetakst for hele fylket i 2022. Takseringen i ØRE konkluderer med at elgbestanden på nivået den ligger i dag ikke har noe alvorlige negative effekter for skogbruket og beitetrykket ligger under det som ansees som akseptabelt. Denne konklusjonen gjelder for hele takseringsområdet og når en ser på gjennomsnittstall, men det finnes store lokale forskjeller. Takseringen for Vorma-Storsjøen viser at det var god tilgang på beite i regionen, om man ser på tettheten av furu og bjørk. Ser man på ROS var dette lite til middels tilgjengelig. Ingen av artene ble ansett som overbeitet, og rapporten konkluderer med at er det mulig å øke elgbestanden gradvis i løpet av neste 5 års periode. Den fylkeskommunale takseringen konkluderte med at det samlede beitetrykket i Eidsvoll kan betegnes som bærekraftig, men at det er store variasjoner mellom bestandene.

11. Handlingsplan

Oppgave	Hovedansvarlig	Medansvarlig	Gjennomføres
1. Ivareta hjorteviltthensyn i arealforvaltningen	Kommunen	Rettighetshavere	Fortløpende
2. Redusere antall viltpåkjørsler	Vegeier/Kommunen	Rettighetshavere	Fortløpende
3. Oppdatere databaser/kartverk	Kommunen	Andre	Fortløpende
4. Rapportere data herunder også fallvilt til Hjorteviltregisteret	Kommunen	Valdansvarlige/ Rettighetshavere	Fortløpende + SSB 01.05
5. Fallviltarbeid	Kommunen	-	Fortløpende
6. Beiteressurser	Rettighetshavere	Kommunen	Fortløpende
7. Interkommunalt samarbeid	Kommunen	-	Fortløpende
8. Bestandsplaner	Rettighetshavere	Kommunen	Hvert 3.-5. år
9. Kontroll	Kommunen	Rettighetshavere	Årlig
10. Jaktstatistikk/database	Kommunen	-	Årlig

1. Kommunen skal sikre at leveområder og trekkveger blir ivaretatt i ulike planprosesser, for eksempel ved rullering av kommuneplanen både i egen kommune og nabokommunene. Rettighetshaverne har også et ansvar for å følge opp dette i høringsprosesser og i egen arealdisponering.
2. Kommunen skal arbeide for å få etablert flere og bedre viltkrysninger i forbindelse med samferdselsutbygginger. Andre aktuelle tiltak kan være siktrydding, skilting i trekkperioder, gjerdning, foring/ledeveger og hastighetsreduksjon.
3. Kommunen skal arbeide for at for eksempel Miljødirektoratets Naturbase og evt. andre databaser blir oppdatert når det foreligger nye data, for eksempel fra undersøkelser knyttet til ulike utbyggingsprosjekter.
4. Kommunen har i dag ansvaret for innrapportering av fellingsresultat, «sett elg»- og «sett hjort»-data og fallviltdata. Rettighetshaverne/jegerne har ansvar for digital rapportering gjennom «sett og skutt» eller innsending av skjemaer til kommunen.

5. Fallviltarbeid er et kommunalt ansvar som i Eidsvoll har et betydelig omfang, jfr. kap. 9.
6. Rettighetshaverne initierer beitetakseringer som bl.a. kommunen støtter opp om. Rettighetshaverne vurderer også ulike skjøtselstiltak som kan bedre beiteressursene.
7. Kommunen skal følge alle aspekter ved hjorteviltforvaltningen i forhold til interkommunalt samarbeid. Særlig viktig er dette med tanke på å sikre viktige trekkveger og vinterbeiteområder.
8. Rettighetshaverne har ansvaret for å utarbeide og søke om godkjenning av bestandsplaner som godkjennes av kommunen.
9. Kommunen oppfordrer til elektronisk rapportering, men sender også ut de ulike skjemaene knyttet til jakta. Valdansvarlige/rettighetshaverne har ansvar for elektronisk rapportering eller utfylling og retur av skjemaene til kommunen etter endt jakt. Kommunen gjennomfører fysisk kontroll av felt elg og hjort.
10. Kommunen registrerer ulike data som fellingsresultat, «sett elg», slaktevekter og fallvilt i egen database bl.a. som grunnlag for utarbeidelse av egen statistikk.

12. Viktige lover og forskrifter i hjorteviltforvaltningen

9.1 Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Naturmangfoldloven gir rammebetingelser for hvordan vi skal bruke norsk natur på en bærekraftig måte. Som navnet tilsier, er bevaring av naturmangfoldet en viktig del av loven, noe som også omfatter artene elg, hjort, rådyr og villrein.

Naturmangfoldloven sier noe om hvilke grunnleggende krav som må være oppfylt før man kan åpne for jakt på en art. Et av hovedprinsippene i naturmangfoldloven er at det kan åpnes for jakt først når arten produserer et høstingsverdig overskudd. Basiskunnskap om bestandsutviklinga i eget område, og nærliggende områder er derfor en forutsetning.

9.2. Lov om jakt og fangst av vilt (viltloven)

Lov om jakt og fangst av vilt er en sentral lov i hjorteviltforvaltninga, og gir de overordnede retningslinjene for jakt og fangst, herunder jegerprøve, jegeravgift og

fellingsavgift. Viltloven inneholder bestemmelser om hvem som har rett til å jakte. Det er grunneier som har enerett til jakt og fangst, men jaktretten kan overlates til andre ved nærmere avtale.

En rekke forskrifter er hjemlet i viltloven. Disse gir nærmere føringer for hvordan hjorteviltet skal forvaltes. Det er disse forskriftene som er "oppslagsverket" for forvaltere eller jegere når de skal få klarhet i hvilke regler som gjelder for jakt og hjorteviltforvaltning.

Viltloven er under revisjon og forslag til ny lov har vært på høring høsten 2024.

9.3. Forskrift om forvaltning av hjortevilt (hjorteviltforskriften)

I hjorteviltforskriften finner du blant annet krav til vald for jakt på hjortevilt, krav til søknad om godkjenning av vald, regler om bestandsplanområder og bestandsplaner og mye mer.

Dagens hjorteviltforskrift trådte i kraft i januar i 2016, og den har som mål å ta vare på både hjorteviltbestandene og deres leveområder. I tillegg gir den retningslinjer for jaktrettshavere, og er en av de viktigste forskriftene for forvaltninga av hjortevilt.

9.4. Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst

Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst sier noe om det meste som har med jaktutøvelsen å gjøre.

Hvor gammel man må være, jegerprøveopplæring, lisensfelling, hva man kan bruke av våpen og ammunisjon under jakt, skyteprøve for storviltjegere, bruk av jakthund med mer.

Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst forteller om hvilke plikter og rettigheter man har når man driver med hjorteviltjakt. Blant annet kan ingen drive jakt på hjortevilt uten fellingstillatelse fra kommune eller villreinnemd.

Ettersøksplikt og forfølgingsrett er omtalt i forskriften, og den sier hvordan ettersøk kan foregå på tvers av valdgrenser.

Jegerens plikt og rettigheter når en møter sterkt såret eller skadet hjortevilt er også omtalt i forskriften.

9.5. Andre aktuelle lover og forskrifter

- Lov om skogbruk (skogbruksloven)
- Lov om friluftslivet (friluftsløven)
- Lov om våpen, skytevåpen, våpendeler og ammunisjon (våpenloven)
- Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)
- Lov om dyrevelferd
- Lov om forsvarlig hundehold (hundeløven)
- Forskrift om våpen, skytevåpen, våpendeler og ammunisjon (våpenforskriften)

- Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseasonene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028
- Forskrift om hundehold i Eidsvoll